

PARCUL NAȚIONAL „ORHEI”.

Sergiu SUVAC,
masterand, prog. „Patrimoniu istoric și turism cultural”,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, mun. Chișinău.
e-mail: suvacsergiu@mail.ru

Summary

The National Park Orhei represents our national heritage that guides us to an ecological environment. Its process of managing it has a lack of advertising and value. I do not criticise this project, because it is the first project for our country but there are many problems in doing it to look perfect. There are also problems regarding the documentation about this park. The National Park Orhei is a public institution and is getting to be an independent financial economic institution. But there other academic representatives on its territory like "Scientific Reservation Codru", "Peisagistic Reservation Temeleuti" that represent scientific institutions, so it is impossible for a scientific institution to be financially independent. This Park is under a major risk of being transformed into a simple forest without trees. We should keep strong cooperation between the staff- state-agriculture-tourism.

Key words: *National Park Orhei, institution public, Scientific Reservation, tourism, forest without trees.*

Sălășluind prin Codrii Orheiului, unde m-am născut, nu pot să fiu indiferent față de mediul care îmi înconjoară casa, satul și țara. Patrimoniul natural, care ne ghidează spre un mediu ecologic, este abstractizat prin prisma managementului defectuos a acestuia.

Localitatea mea de baștină, Brănești, din raionul Orhei, se află în inima *Parcului Național Orhei* – un parc care ar trebui să poziționeze strict și cu o claritate exactă ansamblul de obiective existente pe teritoriul acestuia.

Parcul Național Orhei este situat în centrul Republicii Moldova, la 46 km spre nord de Chișinău. Parcul a fost constituit pe o suprafață de 33.792,09 ha, incluzând 18 comune din 4 raioane – Orhei, Strășeni, Călărași și Criuleni. Proiectul Hotărârii privind fondarea primului parc de acest gen în Republica Moldova a fost aprobat

la 12 iulie 2013, dar procedura s-a inițiat încă în anul 2008. Crearea parcului a fost susținută de PNUD și Fondul Global de Mediu¹.

Legea *Privind fondul ariilor naturale protejate de stat*, prevede repartizarea parcurilor naționale în patru zone², lege ce, din start, după părerea noastră, creează un set de neclarități despre care dorim să vorbim în continuare. Nu venim să criticăm neajunsurile în instrumentarea acestui proiect, deoarece este primul pentru țara noastră și nu putem vorbi de perfecțiune în acest sens, dar nici nu putem trece cu vederea toate erorile care au apărut în legislație referitoare la acest proiect. De aceea, o să încercăm să elucidăm unele dileme, în speranța de a fi înlăturate, pentru o valorificare adecvată a resurselor naturale ale Parcului.

Deci, *Zona A (nucleul parcului)* include ecosisteme naturale, unde nu sunt permise activități economice. Acest nucleu cuprinde *Rezervația științifică Codru* cu o suprafață de 5.177 ha, dar și altele, precum *Rezervația peisagistică Temeleuți*, care reprezintă arii protejate din Republica Moldova și servesc ca depozit al fondului genetic al pădurilor central-europene.

Conform definiției, *rezervația științifică* este un spațiu biogeografic terestru, de importanță națională, cu statut de instituție de cercetări științifice, destinat menținerii intacte a obiectelor și complexelor naturale, conservării biodiversității, elaborării bazelor științifice de protecție a mediului³. Dar, aici, oarecum este depășită această prevedere, deoarece este imposibil ca o instituție de cercetări științifice să fie la autogestionare financiară, așa cum este *Rezervația Științifică Codru*, sau alte instituții abilitate din Republica Moldova, deoarece cercetările necesită investiții financiare. Deci, putem pune la îndoială calitatea cercetărilor efectuate pe teritoriul rezervației, sau totuși se efectuează și activități economice, precum vânatul, tăierea copacilor pentru lemne etc. Și toate aceste activități doar pentru a putea susține cercetările efectuate. Totodată, aceste rezervații se suprapun teritorial peste teritoriul *Parcului Național*, o instituție cu un alt regulament de funcționare și management. Acest fapt pune în contradicție legi diferite, care ușor pot fi interpretabile.

Parcul Național are statut de instituție publică (și este la autogestionare, inclusiv economică) pentru cercetări științifice și dispune de balanță distinctă, cont de decontare în lei moldovenești și valută⁴. Conform Legii nr. 1538 din 25.02.1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, în cazul când în componența rezervației științifice se includ terenuri private, titularilor funciari li se propun

¹ Mediu.gov.md - Ministerul Mediului al Republicii Moldova - Parcul Național Orhei; accesat la 21 august 2013.

² Legea nr. 1538 din 25.02.1998 *Privind fondul ariilor naturale protejate de stat*. Publicată: 16.07.1998 în *Monitorul Oficial* nr. 66-68, art. nr. 442. Data intrării în vigoare: 16.07.1998.

³ Dicționar enciclopedic, vol. VI, R-Ș. București: Editura științifică și enciclopedică, 2006.

⁴ Hotărârea nr. 923 din 12.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului de funcționare a Parcului Național „Orhei”. Publicată la 14.11.2014 în *Monitorul Oficial* nr. 340-343, art. nr. 986.

terenuri similare sau o compensație bănească. Respectiv, observăm o contradicție dintre legea respectivă cu Regulamentul de funcționare a *Parcului Național Orhei*, care prevede o libertate în activitatea economică a persoanelor ce au terenuri în raza parcului. Dar, luând în considerație că aproximativ 40% din teritoriul parcului reprezintă terenuri agricole private, situația economică a instituției nu permite să fie cumpărate sau înlocuite aceste teritorii. Atunci de ce trebuia să fie descrisă și această prevedere, dacă ea este nonfuncțională?

Zona B: este delimitată pentru protecția speciilor, habitatelor și menținerea proceselor naturale printr-un management limitat, oferindu-se, în același timp, posibilități de vizitare și recreere⁵. Aici se permite utilizarea restrânsă a resurselor naturale, chiar și în scopuri economice⁶.

Dacă analizăm harta *Parcului Național Orhei*, nu este deloc delimitată această zonă cu posibilități de agrement, ba, chiar mai mult, autoritățile răspunzătoare de aceste zone – ocolul silvic, pădurarii – au construit locuri de agrement în interiorul parcului, chiar în zona interzisă turiștilor. Acest fapt conduce spre poluarea zonelor.

Limitele zonelor de management pot fi modificate după coordonarea prealabilă cu deținătorii terenurilor respective, precum și cu acordul Consiliului tehnico-științific și Consiliului de administrare⁷. Deci, zonele nu sunt clar stabilite, iar poziționarea acestora este lipsită de un management coerent al ariei.

Nu în ultimul rând, *Zonele C și D*, sunt desemnate pentru activități de turism și agrement de lungă durată și, desigur, pentru o dezvoltare economică durabilă, și acest lucru, fără a se indica anumite reguli stricte sau prevederi ecologice controlabile, adică nu este indicat clar ce nivel poate atinge activitatea economică, fie ea agricolă sau turistică. De aceea, este interpretabil și incontrolabil în agricultura zonelor parcului gradul de folosire a erbicidelor de către proprietarii terenurilor agricole. Pe de o parte, administrația nu poate controla calitatea îngrășămintelor utilizate de fiecare proprietar a terenurilor, iar, pe de altă parte, nici nu poate limita folosirea acestora, deoarece lipsește un cadru legal stabilit pentru asemenea încălcări.

Aici, de asemenea, nu vedem o determinare clară a zonelor, precum și limitarea *Parcului Național Orhei* de zonele adiacente parcului, cu o zonă de protecție cu lățimea de 150 m, așa cum prevede Regulamentul de funcționare a *Parcului Național Orhei*.

Parcul național ar trebui să reprezinte un spațiu natural reprezentativ, cu diverse peisaje geografice, obiecte și complexe naturale și cultural-istorice, specii floristice și faunistice autohtone, destinat utilizării în scop științific, recreativ,

⁵ PNUD Moldova. 15 întrebări despre *Parcul Național Orhei*. Copyright, 2010-2011.

⁶ Hotărârea nr. 923 din 12.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului de funcționare a *Parcului Național „Orhei”*, publicat la 14.11.2014 în *Monitorul Oficial* nr. 340-343, art. nr. 986.

⁷ *Ibidem*, III.12.

economic, cultural, turistic, instructiv, educativ⁸ etc. Conform hărților din *Trasee turistice recomandate în Parcul Național Orhei*⁹, obiectivele turistice incluse în circuit nu satisfac necesitățile turiștilor nici în proporție de 20%, deoarece multe dintre aceste monumente sunt într-o stare deplorabilă sau chiar lipsesc (ex: „Muzeul meșteșugurilor populare din Ivancea”, Parcul „Balioz din Ivancea”) etc. Acest lucru scoate la iveală lipsa de conlucrare a autorităților responsabile de acest proiect cu reprezentanții acestor obiective. Respectiv, observăm că proiectul Parcului are numeroase curențe practice.

Ca să înțelegem diferența dintre o rezervație științifică și un parc național trebuie să stabilim clar că *rezervația* are ca obiectiv prioritar protecția mediului, efectuarea de cercetări științifice, iar *parcul național* are ca scop păstrarea complexelor naturale de o deosebită importanță ecologică, estetică și cultural-istorică, în vederea armonizării peisajelor geografice și folosirii lor durabile în scopuri științifice, culturale, turistice, instructive și educaționale.

Aici am putea înțelege această diferență, raportând-o la *Parcul Național Orhei*, deoarece unele rezervații științifice, peisagistice, precum *Rezervația Trebujeni*, *Complexul Natural Orheiul Vechi* sunt transformate în terenuri agricole, ceea ce contravine modului de management al rezervațiilor. Totodată, aceste terenuri fac parte din *Parcul Național Orhei* și se delimitează în zonele C, D cu un caracter economic permisibil. Atunci apare o nedumerire – este permis sau interzis de realizat activități economico-agricole în aceste zone?

Ne reîntoarcem la ideea că Parcul Național *Orhei*, după părerea noastră, ar trebui gestionat printr-un management mai eficient. Trebuie să fie realizat un set de acțiuni, care ar permite o colaborare mai eficientă între administrația publică locală – instituții de stat naționale – întreprinderi agricole – agenții de turism. Aceste prevederi, pot fi:

- Micșorarea suprafeței Parcului Național *Orhei*.
- Delimitarea unor zone paralele ale parcului, care să fie administrate separat, dar cu subordonarea națională.
- Evitarea păstrării în teritoriul parcului a terenurilor agricole mai mari de 50 ha.
- Crearea unor comisii de verificare a realizării tuturor prevederilor Regulamentului de organizare a Parcului Național *Orhei*.
- Excluderea la maxim din arealul parcului a localităților necorespunzătoare, prin crearea de zone separate, pentru a evita poluarea parcului, dar și autenticitatea unui parc natural.

⁸ Regulamentul-cadru al parcurilor naționale (aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 782 din 3 august 2000).

⁹ Harta turistică a *Parcului Național Orhei*. Copyright, 2010-2011.

- Stabilirea unor obiective turistice care sunt viabile, care funcționează, și care au o infrastructură corespunzătoare, evitându-se obiectivele turistice într-o stare deplorabilă.
- Delimitarea clară a teritoriilor dintre rezervațiile existente și *Parcul Național Orhei*, pentru a evita dublarea statutului acestora, cât și a activității pe care o realizează instituțiile date.

Concluzie

În concluzie putem afirma că, auzind cuvintele *Parc Național*, mulți dintre noi ne imaginăm administrare, licență, inspecție. În realitate, parcurile naționale sunt arii naturale, protejate cu scop de a conserva complexele naturale și peisagistice, în care interacționează activitatea umană cu natura. *Parcul Național Orhei* dispune de un ansamblu de valori naturale, economice și culturale, care trebuie armonizate între ele, evident cu un control riguros. Această armonizare are avantaje pentru comunitate și nu doar. Însă pentru a valorifica acest potențial este necesară o muncă colosală a tuturor factorilor și o cultură ecologică bine dezvoltată.

Bibliografie

1. Legea nr. 1538 din 25.02.1998 *Privind fondul ariilor naturale protejate de stat*. Publicată la 16.07.1998 în *Monitorul Oficial* nr. 66-68, art. nr. 442. Data intrării în vigoare: 16.07.1998.
2. Dicționar enciclopedic, vol. VI, R-Ș. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 2006.
3. Harta turistică a *Parcului Național Orhei*. Copyright, 2010-2011.
4. Hotărârea nr. 923 din 12.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului de funcționare a Parcului Național „Orhei”. Publicată la 14.11.2014 în *Monitorul Oficial* nr. 340-343, art. nr. 986.
5. PNUD Moldova. 15 întrebări despre *Parcul Național Orhei*. Copyright, 2010-2011.
6. Regulamentul-cadru al parcurilor naționale (aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.782 din 3 august 2000).

Surse web:

Mediu.gov.md - Ministerul Mediului din Republica Moldova - Parcul Național Orhei; accesat la 21 august 2013.